

ĐÔNG NAM BỘ:

KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ GẮN VỚI PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Nhằm tổng kết, đánh giá hoạt động khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo vùng Đông Nam Bộ giai đoạn 2019-2023; đồng thời triển khai thực hiện Nghị quyết số 154/NQ-CP ngày 23/11/2022 của Chính phủ ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW ngày 7/10/2022 của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế - xã hội và bảo đảm quốc phòng, an ninh vùng Đông Nam Bộ đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 (sau đây gọi tắt là Nghị quyết 154), Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) đã phối hợp với UBND tỉnh Bình Dương tổ chức Hội nghị giao ban KH&CN vùng Đông Nam Bộ lần thứ 16.

KH&CN là tiền đề cho phát triển kinh tế - xã hội

Báo cáo tại Hội nghị, Vụ trưởng Vụ Phát triển KH&CN Địa phương (Bộ KH&CN) Chu Thúc Đạt cho biết, giai đoạn 2019-2023, Đông Nam Bộ là vùng chịu tổn thất nặng nề nhất cả nước do đại dịch COVID-19, tuy nhiên khu vực này vẫn giữ vững mức tăng trưởng kinh tế dẫn đầu cả nước. Năm 2020, vùng Đông Nam Bộ đóng góp 32% GDP của cả nước, chiếm 44,7% tổng thu ngân sách nhà nước, cơ cấu kinh tế của vùng tiếp tục chuyển dịch theo hướng tích cực, tập trung phát triển các ngành công nghiệp, dịch vụ có lợi thế so sánh, tạo ra tỷ lệ giá trị gia tăng cao. Bên cạnh việc quan tâm tới đặt hàng nhiệm vụ KH&CN xuất phát từ nhu cầu thực tế, các địa phương đã chú trọng tới việc nâng cao năng suất, chất lượng hàng hóa là thế mạnh, sản phẩm chủ lực của từng địa phương ở quy mô lớn. Từ đó, tập trung phát triển một số ngành công nghiệp công nghệ cao như cơ khí chính xác, công nghiệp chế biến thực

phẩm, điện tử - tin học, sản xuất các thiết bị tự động hóa, thiết bị y tế, năng lượng, sản xuất vật liệu mới, phát triển các ngành công nghiệp đóng tàu, dầu khí... Giai đoạn 2019 - 2023, đã có 507 nhiệm vụ KH&CN được triển khai trong toàn vùng.

Tăng trưởng kinh tế ở mức cao và ổn định của vùng Đông Nam Bộ có đóng góp quan trọng của gia tăng ứng dụng và đổi mới công nghệ trong các ngành, lĩnh vực. Mức tăng trưởng của các ngành công nghiệp thuộc nhóm công nghệ cao trong vùng đã có nhiều chuyển biến tích cực. Theo số liệu của Tổng cục Thống kê, nhóm ngành công nghiệp có sử dụng công nghệ cao và trung bình tăng bình quân khoảng 10%. Quá trình tăng trưởng phản ánh hiệu quả hoạt động cơ cấu lại ngành công nghiệp theo hướng mở rộng và phát triển công nghiệp công nghệ cao, tạo ra sản phẩm tiêu dùng có giá trị gia tăng lớn, đáp ứng nhu cầu trong nước và xuất khẩu.

Sau 3 năm thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII,

kinh tế - xã hội của các tỉnh/TP trong vùng Đông Nam Bộ đã có sự tăng trưởng liên tục, một số lĩnh vực phát triển mạnh. Sở KH&CN các tỉnh/TP đã chủ động tham mưu cho tỉnh ủy, HĐND, UBND ban hành hệ thống cơ sở pháp lý, cơ chế, chính sách, giải pháp tổ chức thực hiện nhiệm vụ KH&CN để góp phần thực hiện thành công mục tiêu, yêu cầu mà Nghị quyết 154 đặt ra đối với vùng Đông Nam Bộ.

Trong năm 2022, vùng Đông Nam Bộ đã đặt trọng điểm vào phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo trong lĩnh vực sản xuất và kinh doanh. Trong đó chú trọng thúc đẩy chuyển đổi cơ cấu kinh tế và sản phẩm, tận dụng lợi thế so sánh của vùng. Mục tiêu là xây dựng cơ cấu kinh tế tiên tiến với các ngành kinh tế trọng điểm được hiện đại hóa; sản xuất sản phẩm có khả năng đột phá và cạnh tranh trên thị trường quốc tế. Nhiều nhiệm vụ KH&CN hướng tới phát triển các ngành kinh tế quan trọng như khai thác dầu khí, điện tử, sản xuất phần mềm, sản



Thứ trưởng Bộ KH&CN Lê Xuân Định phát biểu tại Hội nghị.

xuất điện, thép, phân bón, hóa chất, dầu khí, vật liệu xây dựng, sản xuất dược phẩm. Công tác quản lý nhà nước trong lĩnh vực KH&CN của các tỉnh/TP đã tập trung vào việc khuyến khích sự hợp tác chặt chẽ giữa doanh nghiệp, cơ quan quản lý nhà nước và đơn vị nghiên cứu, bao gồm hỗ trợ đổi mới công nghệ, xây dựng, bảo vệ và phát triển tài sản trí tuệ, khuyến khích doanh nghiệp đầu tư vào các dự án KH&CN phục vụ trực tiếp cho hoạt động sản xuất kinh doanh...

Phát biểu tại Hội nghị, Thứ trưởng Bộ KH&CN Lê Xuân Định nhấn mạnh, Đông Nam Bộ là vùng kinh tế động lực quan trọng và lớn nhất cả nước, là trung tâm kinh tế, chính trị, văn hóa, khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo của khu vực phía Nam. Thứ trưởng đánh giá cao những kết quả đạt được trong hoạt động KH&CN của các địa phương

vùng Đông Nam Bộ trong thời gian qua. Thứ trưởng khẳng định, khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo đã có những đóng góp tích cực vào sự phát triển kinh tế - xã hội của vùng, phản ánh thông qua quá trình cơ cấu lại ngành công nghiệp, hướng tới phát triển các lĩnh vực công nghệ cao, sản xuất sản phẩm có giá trị gia tăng lớn, đáp ứng nhu cầu nội địa và xuất khẩu. Tuy nhiên theo Thứ trưởng, hoạt động khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo trong vùng chưa đáp ứng được yêu cầu phát triển. Do đó, cần đánh giá và nhìn nhận lại các vấn đề còn vướng mắc, đánh giá khách quan xem KH&CN đã thực sự là động lực, nền tảng cho phát triển kinh tế - xã hội của vùng hay chưa; sự đồng bộ giữa pháp luật và thực thi ra sao; trong thời gian tới cơ chế, chính sách cần được tiếp tục hoàn thiện như thế nào...

Những vấn đề cần triển khai trong thời gian tới

Trong phiên thảo luận của Hội nghị, các chuyên gia, nhà quản lý đã chia sẻ thông tin về hoạt động KH&CN trong các lĩnh vực cụ thể; đồng thời đề xuất các giải pháp nhằm tháo gỡ khó khăn trong việc triển khai hoạt động KH&CN của vùng để phù hợp với bối cảnh mới.

Từ thực tiễn hoạt động quản lý KH&CN, lãnh đạo các Sở KH&CN trong vùng đã chia sẻ những khó khăn, vướng mắc, kinh nghiệm của địa phương mình. Theo Giám đốc Sở KH&CN TP Hồ Chí Minh Nguyễn Việt Dũng, việc ban hành Nghị quyết số 98/2023/QH15 ngày 24/6/2023 của Quốc hội về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển TP Hồ Chí Minh đã tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo của TP ngày càng đi vào chiều sâu và có những đóng góp tích cực cho sự phát triển của TP. Thông qua đó, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo của TP ngày càng phát triển. Tuy nhiên, TP Hồ Chí Minh vẫn đang gặp một số khó khăn, vướng mắc trong thực hiện các chính sách xây dựng và triển khai các trường/trung tâm đào tạo nghề chất lượng cao, tích hợp với hoạt động sản xuất của các nhà máy. Đối với hoạt động KH&CN vùng Đông Nam Bộ, ông Nguyễn Việt Dũng cho rằng, tuy có lợi thế chiến lược và vị trí trung tâm trong lĩnh vực KH&CN của cả nước, Đông Nam Bộ vẫn còn nhiều tiềm năng chưa được khai thác đúng mức. Mặc dù có



Lãnh đạo các Sở KH&CN trong vùng ký kết hợp tác.

nhiều viện nghiên cứu, trường đại học và cán bộ khoa học hàng đầu, nhưng kết quả hoạt động KH&CN của vùng chưa phản ánh đầy đủ tiềm năng; cơ sở vật chất và trang thiết bị chưa đồng bộ, nguồn nhân lực chưa đáp ứng đủ về trình độ và số lượng, đặc biệt trong hoạt động chuyển giao kỹ thuật tiên tiến; cơ chế huy động nguồn lực xã hội hóa để hỗ trợ KH&CN vẫn còn hạn chế. Các tỉnh/TP trong vùng chưa đạt được sự chủ động trong việc đề xuất giải pháp phát triển kinh tế - xã hội dựa trên ứng dụng KH&CN, đặc biệt là trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 đang diễn ra mạnh mẽ. Ngân sách đầu tư cho phát triển KH&CN của vùng cũng như từng địa phương còn hạn chế.

Bà Bùi Thị Minh Thúy - Giám đốc Sở KH&CN Bình Phước chia sẻ về những khó khăn vướng mắc còn tồn tại của địa phương như các thông tư hướng dẫn việc xử lý tài sản được hình thành thông qua việc triển khai thực

hiện nhiệm vụ KH&CN sử dụng vốn nhà nước có một số nội dung khó thực hiện. Ở các vùng miền núi như Bình Phước khó thu hút được các nhà khoa học về nghiên cứu và bản thân các ngành cũng rất ít hoặc chưa có đề xuất nhiệm vụ KH&CN. Đối với vùng đồng bào dân tộc thiểu số, vùng sâu, vùng xa, một số phong tục, tập quán còn lạc hậu nên khó khăn trong ứng dụng KH&CN vào sản xuất và đời sống. Một số mô hình ứng dụng tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất được thử nghiệm thành công và có hiệu quả, song lại chưa có nguồn vốn để nhân rộng. Việc tiếp tục duy trì và nhân rộng các mô hình còn khá thấp do tâm lý trông chờ sự hỗ trợ tiếp tục từ ngân sách Nhà nước, nên không hình thành được vùng nguyên liệu. Vì vậy, việc hình thành chuỗi liên kết sản xuất - tiêu thụ vẫn luôn là một bài toán khó...

Sau khi lắng nghe những chia sẻ thực tế từ các đại biểu, Thứ trưởng Bộ KH&CN Lê Xuân Định đề nghị trong thời gian tới, các địa

phương cần nghiên cứu để đưa ra được các giải pháp phù hợp. Đặc biệt, cần huy động nguồn lực không chỉ từ Nhà nước mà còn từ xã hội, gắn với doanh nghiệp - nơi chuyển hóa các kết quả nghiên cứu thành sản phẩm, hàng hóa; tăng cường liên kết viện nghiên cứu - trường đại học và doanh nghiệp. Các địa phương cần đặt kinh tế số, kinh tế chia sẻ, kinh tế xanh, và kinh tế tuần hoàn làm trọng tâm, tạo nên bước đột phá cho kinh tế địa phương theo hướng hiện đại và bền vững. Thứ trưởng cũng đề nghị các địa phương đẩy mạnh ứng dụng chuyển đổi số, công nghệ cao, công nghệ sạch, xây dựng và phát triển các sản phẩm chủ lực, tập trung vào sản phẩm có thế mạnh của địa phương và của toàn vùng theo chuỗi sản phẩm và chuỗi giá trị. Bên cạnh đó, ngành KH&CN các địa phương cần có kế hoạch thu hút đội ngũ nhà nghiên cứu tài năng trong và ngoài nước hợp tác, hỗ trợ giải các bài toán thách thức của vùng. Ngoài ra, các địa phương cũng cần tăng cường đầu tư và sử dụng hiệu quả nguồn lực đầu tư cho khoa học, công nghệ, và đổi mới sáng tạo. Có như vậy khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo mới thực sự trở thành động lực, đóng góp hiệu quả hơn nữa trong phát triển kinh tế - xã hội của mỗi địa phương cũng như vùng Đông Nam Bộ.

Chiêu Dương